

Κύπρος :Το αποσχιστικό πραξικόπημα του 1983

/ [Ειδήσεις και Ανακοινώσεις](#) / [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

AP Photo/Dennis Cook

Του ΜΑΡΙΟΥ ΕΥΡΥΒΙΑΔΗ

Στις 14 Νοεμβρίου 1983, παραμονή της μονομερούς απόπειρας ανακήρυξης κράτους στις κατεχόμενες από τον Τουρκικό-νατοϊκό στρατό περιοχές της Κύπρου, υπήρχε ανοικτή γραμμή ανάμεσα στον Τούρκο πρέσβη στην Ουάσιγκτον, Σουκρού Ελεκτάγκ, τον Αρχηγό της Χούντας Στρατηγό Κενάν Εβρέν και τον εγκάθετο τους στη Κύπρο τον Ραούφ Ντενκτάς.

Η απόφαση για το αποσχιστικό πραξικόπημα ήταν ειλημμένη από το βαθύ κράτος και γνωστή σε ένα πολύ περιορισμένο του κύκλο. Ήταν προγραμματισμένη να λάβει χώρα μεταξύ της 6ης Νοεμβρίου και το αργότερο την 21η Δεκεμβρίου. Και αυτό για δυο λόγους. Μετά την 21η Δεκεμβρίου η Χούντα του Εβρέν δεν θα είχε άμεση εποπτεία των πραγμάτων διότι ο υποψήφιος της, πρώην χουντικός στρατηγός, έχασε τις εκλογές της 6ης Νοεμβρίου από τον Τουργκούτ Οζάλ του νεοσυσταθέντος κόμματος της Μητέρας Πατρίδας. Και στις 21 Δεκεμβρίου ο εντολοδόχος πλέον Πρωθυπουργός Οζάλ θα έπαιρνε ψήφο εμπιστοσύνης από τη Εθνοσυνέλευση. Ούτε η Χούντα, ούτε ο Ντενκτάς είχαν εμπιστοσύνη στον Οζάλ. Και όπως αποκαλύπτει ο έγκριτος δημοσιογράφος της Χουριέτ (και σημερινός Αρχισυντάκτης της) Σεντάτ Ερκίν σε σχετικό κείμενο του στις 8 Ιουλίου 1991 για το παρασκήνιο της 15ης Νοεμβρίου 1983, συνωμοτώντας με τον Ντενκτάς η

Χούντα επεδίωκε, ταυτόχρονα, να υποσκάψει τον Οζάλ στα πρώτα του βήματα ως Πρωθυπουργός. Και δεν είχε άδικο διότι τόσο στο κυπριακό αλλά κυρίως στο κουρδικό ο Οζάλ είχε πολύ προχωρημένες απόψεις. (Δέκα χρόνια αργότερα θα πεθάνει κάτω απο ανεξιχνίαστες συνθήκες με την οικογένειά του και ιατρικές εκθέσεις να μιλούν ευθέως για δολοφονία του με δηλητηρίαση με χρήση αρσενικού- από το τουρκικό “Βαθύ Κράτος” λόγω των θέσεων του για το κουρδικό ζήτημα.)

Ο δεύτερος λόγος μας παραπέμπει στην προαναφερθείσα “τηλεφωνική επιφυλακή”. Η επιτυχία της συνωμοσίας Χούντας-Ντενκτάς, ο χρονισμός της, εξαρτούνταν από το κατά πόσον το αμερικανικό Κογκρέσο θα ψήφιζε την σχετική νομοθεσία του ετήσιου προϋπολογισμού για την ξένη βοήθεια (foreign aid legislation) και την οποία ο Αμερικανός πρόεδρος Ρέηγκαν έπρεπε να υπογράψει σε νόμο του κράτους.

Η πρόταση βοήθειας της κυβέρνησης Ρέηγκαν για την Τουρκία για το επόμενο οικονομικό έτος (F.Y. 1984) άγγιζε το ένα δις δολάρια (\$930εκ) και αποτελούσε μέρος ενός μεγαλόπνοου στρατηγικού σχεδιασμού μεταξύ Ουάσιγκτον και Άγκυρας που υπεγράφη με την μορφή Μνημονίου (Memorandum of Understanding) το 1982 στην Τουρκική πρωτεύουσα.

Ο σχεδιασμός, που θα καθιστούσε την Τουρκία τον ακρογωνιαίο λίθο της αμερικανικής στρατηγικής στην Μέση Ανατολή, προνοούσε την εκταμίευση 18 δις δολαρίων για την Τουρκία στα επόμενα 13 χρόνια. Ο αδύναμος κρίκος της στρατηγικής αυτής ήταν ότι η ετήσια βοήθεια προς την Τουρκία έπρεπε, όπως κάθε εκταμίευση, να έχει την έγκριση του Κογκρέσου. Και στο αρχικό στάδιο των σχεδιασμών αυτών, προβοκατόρικες Τουρκικές κινήσεις στην Κύπρο μπορούσαν να τις δυναμιτίσουν.

Στη προκειμένη περίπτωση ο προϋπολογισμός για την ξένη βοήθεια για το 1984 εγκρίθηκε (δια της μεθόδου των δωδεκατημορίων) και ο Πρόεδρος Ρέηγκαν υπέγραψε την σχετική νομοθεσία στις 14 Νοεμβρίου. Αστραπιαία ο Πρέσβης Ελεκτάγκ (έμπιστος της Χούντας και ο μόνος σε όλο το Τουρκικό ΥΠΕΞ στο κόλπο) ενημέρωσε προσωπικά τον Εβρέν που έδωσε το πράσινο φως στον Ντενκτάς. Και έτσι είχαμε, την ίδια μέρα και με την διάφορα της ώρας, τις νυκτερινές “συζητήσεις” στα κατεχόμενα που περιγράφει σε βιβλίο (Η Κύπρος του Ταλάτ) ο Τούρκος δημοσιογράφος της “Ραντικάλ” Ερντάλ Γκιουβέν με κύρια πηγή του τον Μεχμέτ Ταλάτ, όπου ένας εκβιαστικός και απειλητικός Ντενκτάς γνωστοποίησε ότι την επόμενη θα ανακήρυττε “κράτος”.

Όπως συμβαίνει με τέτοιας μορφής γεγονότα και εξελίξεις στην Κύπρο, γύρω από το αποσχιστικό πραξικόπημα της Χούντας και του Ντένκτας έχει καλλιεργηθεί ένας ακόμη πολιτικός μύθος: ότι και γι’ αυτό φταίει η “αδιαλλαξία” των

Ελληνοκυπρίων που δεν έκανε το α, το β, το γ, αλλά και το ωμέγα μέχρι τότε, για να ικανοποιηθούν “δίκαια” τουρκικά αιτήματα αλλά και η λεγόμενη “Διεθνής Κοινότητα” και να προκαταλάβουν, έτσι, τα πράγματα. Κατηγορήθηκαν τότε για “αδιαλλαξία” διότι δεν δέχθηκαν το Σχέδιο Νίμιτζ του 1978 (γνωστό και ως το Άγγλο-αμερικανο-καναδέζικο σχέδιο) και τους δείκτες Κουεγιάρ του 1982 και ότι γι’ αυτό οι “root Turks” δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να διεκδικήσουν μέσω της απόπειρας απόσχισής τα “δικαιώματα” τους.

Στην σύγχρονη ιστορία της Κύπρου κανένα “εσωτερικό” γεγονός δεν υπήρξε γενεσιουργικό αίτιο των καθοριστικών εξελίξεων - υπήρξαν συμπτώματα ευρύτερων διεθνών διεργασιών, στρατηγικών περιφερειακών συγκρούσεων και ισορροπιών στα οποία η Κύπρος και ο λαός της δεν εκλαμβάνονταν παρά μόνο ως αναλώσιμα αντικείμενα.

Το 1983 η αναβίωση του Ψυχρού Πολέμου ήταν γεγονός με τον Πρόεδρο Ρέηγκαν να αποκαλεί την Σοβιετική Ένωση ως την “Αυτοκρατορία του Κακού”. Ωστόσο η αντίστροφη μέτρηση για τη αναβίωση άρχισε επί Προεδρίας Κάρτερ, το 1978, με την ανατροπή του πληρεξουσίου των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή, του Σάχη της Περσίας, και με την Σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν το 1979.

Τα πρώτα βήματα για την αντιμετώπιση των Σοβιετικών, που θεωρήθηκε ότι είχαν στόχο τους τον γεωστρατηγικό έλεγχο του Περσικού Κόλπου, ήταν η άρση του μερικού εμπάργκο όπλων στη Τουρκία το 1978 από την κυβέρνηση Κάρτερ. Το εμπάργκο υπήρχε από το 1975 λόγω της εισβολής στη Κύπρο (που παραβίαζε αμερικανική νομοθεσία για μη χρήση αμερικανικών όπλων για επιδρομικούς πολέμους). Ακολούθησε το Δόγμα Κάρτερ το 1980 που διακήρυττε ότι τον Περσικό Κόλπο δεν μπορούσε να τον ελέγχει κανείς πλην των Αμερικανών. Και μέσα από το σκεπτικό αυτό η Τουρκία επιλέχθηκε ως ο νέος οπλίτης της περιοχής αντικαθιστώντας το Ιράν. Εξ ‘ ού και τα 18 δις για τα επόμενα 13 χρόνια για εξοπλισμούς και στρατιωτικές υποδομές στην Ανατολική Τουρκία, Κουρδιστάν, που θα φιλοξενούσαν το αμερικανικό μεσανατολικό εκστρατευτικό σώμα. (Για τους επαίοντες αυτό ήταν το Δόγμα Wohlstetter για τη Τουρκία που αποκάλυψε ο Μιχάλης Ιγνατίου στη Πρωϊνή της Νέας Υόρκης στις 18-19 Ιουνίου 1983).

Στο μεσοδιάστημα είχαμε και το Τουρκικό πραξικόπημα του Σεπτεμβρίου του 1980 με τις άμεσες ευλογίες της Ουάσιγκτον, όπως τεκμηριώνει μακαρίτης Αλί Μπιράντ στο σχετικό του βιβλίο για το πραξικόπημα. Όλα ήταν σε τάξη με μόνη εκκρεμότητα ...το κυπριακό. Με το σχέδιο Νίμιτζ οι Αμερικάνοι πίστευαν ότι θα το άφηναν πίσω. Και με την απόρριψη του από τον Πρόεδρο Κυπριανού άρχισε μια καμπάνια που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί για το δήθεν φταίξιμο των Ελληνοκυπρίων και την δήθεν “καλή πίστη” της Άγκυρας. Ωστόσο το Σχέδιο Νίμιτζ

περιείχε μια άγνωστη ρήτρα συμφωνίας μεταξύ Ουάσιγκτον και Άγκυρας που ο Νίμιτζ εξαναγκάστηκε να αποκαλύψει σε Ακροάσεις στο Κογκρέσο στις 17 Απριλίου 1991, κατόπιν επίμονων ερωτήσεων από το Γερουσιαστή Πωλ Σαρμπάνη . Ότι σε αντάλλαγμα της άρσης του εμπάργκο οι Τούρκοι θα αποχωρούσαν από (τουλάχιστον) μέρος της Αμμοχώστου (όπως προνοούσε και η Συμφωνία Κορυφής Κυπριανού-Ντενκτάς του 1979). Ναι, παραδέχθηκε, υπήρχε συμφωνία αλλά δεν την τήρησαν οι Τούρκοι. Όμως, παραδέχθηκε και πάλι δημόσια στον Σαρμπάνη, ότι η Ουάσιγκτον προχώρησε στην άρση, λόγω των εξελίξεων στον Περσικό Κόλπο και το Αφγανιστάν. Αυτά και για τους θιασώτες των “χαμένων ευκαιριών” που έχουν ελληνοποιήσει την Τουρκική προπαγάνδα.

Με την πραξικοπηματική τους ενέργεια το 1983 οι Τούρκοι απέδειξαν και πάλι εμπράκτως την κακή τους πίστη και μάλιστα ακυρώνοντας κάθε προηγούμενη συμφωνία καθώς επίσης και την όλη λογική των υπό τη αιγίδα του ΟΗΕ διαπραγματεύσεων. Ανατίναξαν την βάση τους. Και το έπραξαν με την ίδια αλαζονεία και ετσιθελισμό και εκβιασμούς που διαπιστώνονται και σήμερα με το τζιχαντιστικό δίδυμο Έρντογαν-Νταβούτογλου, τον κάθε “Βάρβαρο” και το κάθε “ic oglan” τους στις Τουρκοκρατούμενες περιοχές. Όπως και σήμερα έτσι και το 1983 πίστευαν ότι διαδραματίζουν “αναντικατάστατο” ρόλο στη λεγόμενη ασφάλεια της Δύσης, ακόμη και του “παγκόσμιου πολιτισμού”, και ότι πρέπει γι’ αυτό να ανταμείβονται ...εσαεί.

Θα έπρεπε το 1983 η ελληνοκυπριακή πλευρά όχι απλά να είχε αποχωρήσει από τον διάλογο αλλά να τον είχε καταγγείλει ως πολιτική καρικατούρα, μόνος στόχος του οποίου ήταν (είναι και παραμένει) ο εξαγνισμός της επιδρομικής Άγκυρας και η μετατροπή του θύματος σε θύτη. Τότε το ψυχροπολεμικό περιβάλλον επέβαλλε πολλούς περιορισμούς. Σήμερα αυτό δεν ισχύει. Η Κύπρος, ως κράτος, πρέπει να ξεφύγει από τον θανάσιμο εναγκαλισμό της τζιχαντιστικής πλέον Τουρκίας. Και δεν πρέπει η ελληνοκυπριακή πλευρά να επιστρέψει σε κανένα “διάλογο” όπως αυτός είναι σήμερα δομημένος. Δεν παραξενεύει τους ταγούς η συνεχής επιμονή από τη Άγκυρα και τους ενεργούμενους της για “επανάρξη” των υφιστάμενων διαδικασιών; Είναι διότι γνωρίζουν εκ των προτέρων και εκ των πραγμάτων το αποτέλεσμα. Που θα είναι η δικαίωση της τουρκικής θεώρησης- για όσων έχουν μέχρι τώρα, και αυτών που έπονται.

Πηγή: philenews.com